

Rechtskundig Weekblad

Verschijnt elken Zondag

Vereeniging zonder winstgevend doel

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENÉ VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

DE COREMANS-HERDENKING

Edward Coremans!

Bij de ouderen onder ons wekt zijn naam vooral de herinnering aan zijn strijdlustig politiek leven, dat zoozeer heen en weer werd geslingerd door de stormen van de politieke driften. De jongeren onder ons hebben hem persoonlijk niet gekend en weten zeer weinig af van zijn politieke loopbaan. Voor hun geest rijst de figuur van Edward Coremans als het symbool van den onversaagden strijd voor het Vlaamsch recht en als dusdanig wordt zijn nagedachtenis door hen diep in eere gehouden.

Zij zien in hem den onverschrokken man, den overtuigenden niets ontzienden durver, den moedigen strijder, die alleen tegenover een wereld van vijanden met koppige hardnekkigheid en te midden van de moeilijkste omstandigheden het goede recht van de Vlamingen wist te verdedigen en die dien bewonderenswaardigen moed heeft gehad te volharden daar waar ook de besten zouden begeven hebben.

Hij is ook degene wiens durvende daad beloond is geworden en waarvan de taaie volharding de eerste vruchten wist te plukken op het veld der Vlaamsche herleving.

Hij was vooral degene die het eerst en het best begrepen heeft hoe noodzakelijk het was in de

Vlaamsche beweging alle krachten in te spannen om te komen tot de vervlaamsching van het gerecht, dat een zoo aanzienlijke rol speelt in de cultuur van een volk.

Voor zijn denken en zijn doen op het gebied der Vlaamsche herwording en vooral op het gebied der vervlaamsching van het gerecht is de Vlaamsche gemeenschap aan zijn nagedachtenis eeuwig dank verschuldigd.

Het is in dit licht dat het Rechtskundig Weekblad zich aansluit bij de roerende hulde, welke in de laatste weken in het Vlaamsche land aan de figuur van dezen grooten voorvechter is gebracht geworden.

De Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden, in samenwerking met de Vlaamsche Conferentie der balie van Antwerpen, heeft onlangs in de Assisenzaal van het Antwerpsch gerechtshof een grootsch huldebetoog ingericht, waar de nagedachtenis van Edward Coremans is geëerd geworden.

Wij deelen hieronder de redevoeringen mede, welke te dier gelegenheid uitgesproken zijn geworden door Mr. Hector Le Bon, voorzitter van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden, en door Mr. E. Wildiers, oud-voorzitter van de Vlaamsche Conferentie der balie van Antwerpen.

REDE VAN MR HECTOR LE BON

Voorzitter van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden

De Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden kon de honderdjarige geboortedag van Edw. Coremans niet laten voorbijgaan zonder eene piëteitvolle aandacht te wijden aan een verleden dat gaat tot 2 November 1910, datum van Coremans' verscheiden. Dit is nu

haast 25 jaar geleden, en steeds staat de onverschrokken voorvechter ons levendig voor de oogen, in diezelfde evenwichtige houding, met dienzelfden geestrijken blik, met dit handgebaar en dit schertsend en snijgend oord, waarmede wij hem zoo

dikwijls op het podium voor de Vlaamsche volksvergaderingen zagen staan.

Is het te vroeg om hem nu reeds in onze geesten, in aller geesten zonder onderscheid van politieke denkwijze, zonder vooringenomenheid, te laten vóórtreden in den blanken wasem zijner onstoffelijke verschijning, hij, den zoo zeer omstreden politiker die in zijn vranke bedrijvigheid zooveel stof heeft opgejaagd, zooveel driften heeft ontstoken, zooveel herrie en tempeest heeft verwekt?

Neen, het is niet te vroeg, omdat al het onstuimige van het politiek leven van dien man niets afdeed van ééne hoedanigheid, het optimisme van Coremans, zijn levensblijheid, zijn opgeruimdheid, de snedige gevatheid van dit brein in de alzijdigheid der kennissen en herinneringen aldaar opgestapeld tot genieting der omstaanders. Deze gaven maakten van hem een gezocht man tot in de kringen waar men zijn politiek verwierp.

Hij was de laatste eener generatie die met hem uit den politieke sterrenhemel verdween. Toen de Antwerpsche Meeting grootendeels haar oorspronkelijk karakter van onpartijdigheid had prijsgegeven, stond hij daar aan het hoofd der rechtsche partij als de onbetwiste leider, met hoog in de plooiën zijner eigen vlag: « Vrijheid in alles en voor allen ». Maar rotsvast stond hij op zijn specifiek programma. Hij was de toonaangevende, orthodoxe Vlaming van zijn tijd. En 't is daarom dat zijne gedachtenis, ontdaan van alle wimpels en sluiers, even puur verrijst voor de verbeelding van elken Vlaming, hoe hij zich werder noeme. 't Is zóó dat wij hem heden, in het kader van het statuut der Vl. Rechtsgeleerden, gedenken en vieren.

Neen, het is niet te vroeg. Want het is nu juist zijn eigen werk dat in 't vuur ligt om voortgesmeed te worden. De vervlaamsching van het Gerecht

komt op dit oogenblik onze en zijne bezorgdheid opeischen om zijn onafgewerkte taak te voltooien. Aldus is Coremans, door een samenloop van omstandigheden, op dit oogenblik zeer dicht bij ons.

Wanneer de Dood treft, dan valt met de verschrikking van den bliksemschicht alle rumoer om het slachtoffer stil. Enkelen echter overleven zich zelf in hun volk. Men moet de verruiming van den tijd afwachten om hun figuur lichtend te zien opdagen met wat blijft, terwijl de omstraling zelve van het aureool al het nevelige, het vage, het vergankelijke der personaliteit verblindt en verjaagt.

Zoo staat Coremans in ons midden, vooruitgetreden in ons dankbaar geheugen als kampvechter en Wetgever van ons Volksrecht, en zoo gaat U, Mevrouwen, Mijne Heeren, het woord van een man die, in de laatste stonden, de Johannes was onder de trouwgebleven discipelen, de lieveling van Coremans, Mter. Emiel Wildiers, het reuzenbeeld boetsen van den feesteling der Vlaamsche Rechtsgeleerden.

Vooraleer hem aan het woord te laten, wil ik een dankgroet sturen aan de familie Coremans, die ons het genoegen deed deze herdenkingszitting bij te wonen, aan de heeren Magistraten die ze met hunne aanwezigheid wilden vereeren, en aan de talrijke toehoorders die zich bij ons wilden aansluiten in dit huldebetoog.

Moge de nabije toekomst deezn verjaandag illustreren met de wetgevende verovering van een Vlaamsch Gerecht! Coermans hield er niet aan in de bloemen gezet te worden. Alleen de onvergankelijke kroon eener Vlaamsche volksvictorie is waardig op zijn tombe te worden neêrgelegd. God zegene onze pogingen om weldra dit liefdepand te schenken aan de nagedachtenis van den grootsten der Vlaamsche Wetgevers.

REDE VAN MR. EM. WILDIERS

Oud-Voorzitter van de Vlaamsche Conferentie der Balie van Antwerpen

*Mevrouwen en Heeren,
Geachte Confrères,*

Voor de jonge geslachten kan het dwaas voorkomen in onze dagen het verleden te willen opdiepen en interesse te willen opwekken voor personaliteiten die, alhoewel pas van het tooneel verdwenen, in schijn zoo ver achter ons liggen.

De strijd van dezen dag heeft een nieuwe gedachtensfeer geschapen; de oude ramen passen niet meer. De grondslagen der staatkunde, der economie, der sociologie werden omvergeworpen, als niet meer dienstig voor onzen tijd. Een nieuwe

wereldorde is in wording. Het individualisme dat de tegenvoeter is van de volkssaamhoorigheid heeft het volk tot aan den boord van den afgrond gebracht. Saamhoorigheid en volksgebondenheid zijn het parool van het nieuwe evangelie.

Zoo ook op gebied der Staatkunde. Volkeren worden niet meer als koopwaar beschouwd, welke door verovering of tractaten van eigenaar veranderen; de nationaliteiten hebben het recht van bestaan veroverd. Het volk zelf stelt zijne nationaliteit vast, niet de staatshoofden.

De veroveringsmentaliteit heeft plaats gemaakt voor het onvervreemdbaar recht van een volk, hoe

klein het ook weze, zich vrij, onbelemmerd, naar zijn eigen nationaal karakter uit te leven. De laatste gebeurtenissen hebben bewezen dat geen macht bestand is, geen eigen belang, geen drang van buiten, om de stem van het bloed te smoren.

Een lange, bittere strijd is er noodig geweest om het zelfbeschikkingsrecht der volkeren in de staatkunde te doen aanvaarden.

Vele natiën, gebonden aan vreemde Staatsmachten hebben zich, bij middel van diplomatie of bij middel van geweld, losgerukt.

Anderen hebben getracht hunne nationaliteit te redden langs politieke weg, wanneer de gemoedstoestand van het volk niet rijp was voor meer drastische verweermiddelen.

Wij Vlamingen, wij mogen het helaas wel bekenen, hebben geen gelijken tred kunnen houden met de hedendaagsche stroomingen. Ons stambewustzijn heeft te veel geleden door lange eeuwen vreemde overheersching.

Zelfs nu nog voelt de Vlaming zich als een minderwaardige; als iemand die het recht niet heeft te bevelen, maar geroepen is om te gehoorzamen; die zijn licht gaat opsteken bij de naburen omdat het bij hem te donker is; die niet gelooft in eigen kracht en alleen oog en oor heeft voor hetgeen bij anderen gebeurt; die zich in al de leidende posten laat verdringen, en zoo hij zich bij toeval weet op te dringen, zich tegen zijn eigen bloed keert, zijn taal miskent en zich van zijn eigen volk vervreemdt; die om zijn recht smeekt, doch de moed niet heeft zijn recht af te dwingen; die triomf roept wanneer hij het met een compromis heeft moeten stellen.

En nochtans, Mevrouwen en Heeren, hoeveel somberder was de toestand in de jaren 1860, toen Coremans, een volksjongen uit het St. Andrieskwartier te Antwerpen, de strijd voor zijn Vlaamsche volk zou aanvangen.

De grondleggers van het Belgisch statuut waren de meening toegedaan en het vond overal opgeld, dat de centralisatie eene conditio sine qua non was voor de leefbaarheid van den staat. Deze centralisatie diende vooral doorgevoerd te worden op taalgebied. Alhoewel de vrijheid der talen in de grondwet werd ingeschreven, werd deze vrijheid aldus verstaan dat niemand in den lande, zelfs niet de ambtenaar, verplicht kon worden de Nederlandsche taal te kennen en niemand kon worden belet de Fransche taal te gebruiken, waar hij het oorbaar zou vinden.

Zoo werd namelijk door ons Hof van Verbreking als een axioma vastgesteld dat niemand het recht had een taal, al was het de Nederlandsche taal, te gebruiken voor ons Rechtbanken en Hoven van

Beroep, indien de magistraten deze taal niet verstonden.

Niet de berechtigde bezat de vrijheid der talen, de rechters alleen.

Zoo werd dan ook onze taal onverbiddelijk gebannen uit het onderwijs, het bestuur, het gerecht, het leger. De volkstaal klonk nog alleen op den predikstoel. Buiten de kerk werd onze taal niet meer gehoord!

Het Vlaamsche volk in zijn diepe lagen was ongetletterd en had overigens geen medezeggenschap in het beheer van het land.

Het land werd bestuurd door een kaste, voor wie de meerderheid van het Vlaamsche volk niet bestond of althans geen recht van spreken had. Door de met geweld doorgedreven verfransching in de scholen had de burgerij haar eigen taal verleerd; zij voelde zich onmachtig zich in een beschaafde taal uit te drukken, vandaar niet alleen onverschilligheid tegenover de taal van het volk, maar bovendien misprijzen en verachting. De nette burger schaamde zich in het openbaar de Nederlandsche taal te spreken.

Zoo zij nog weerklonk was het achter gesloten deuren in den huiskring. Doch zelfs daar zou zij als een asschepoester behandeld worden. Zoodra de kinderen enkele fransche woorden uit de school hadden meegebracht, veranderde ook de taal van de huiskamer en van het gezin, en werd de eigen moedertaal verbannen naar de keuken of den stal.

Men begrijpt dat, met zulke mentaliteit er een onoverbrugbare kloof moest ontstaan tusschen den kleinen man en de zoogenaamde hoogere standen. Alle saamhoorigheid was verbroken. Er bestond geen Vlaamsche volk meer.

Jan de Laet, de voorganger van Coremans beschrijft aldus den toestand van België in een verslag, neergelegd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 5 Mei 1866: « Het Fransch, na 1830, was de ambtelijke taal van België, de taal der wetten, der hoogere openbare diensten, des legers, der groote staatshoofden en der hoogeschoolen, waaruit het latijn als 't ware was gebannen en waarbij de leergang van nederlandsche letterkunde was te niet gedaan.

Ieder Belg was verplicht het Fransch aan te leeren, wilde hij in aanmerking komen voor eenig openbaar ambt, aanstelling als officier of als rechter, ja, een diploma verwerven van geneesheer of advocaat.

De Vlaamsche belg die geen andere spraak dan zijn moedertaal machtig was, kon afzien van elke openbare loopbaan.

De omwenteling van 1830 was meerendeels voorbereid geworden door mannen, die naar geboorte

en opvoeding te huis hoorden in den kring der fransche begrippen, en daarom van natuur ertoe geneigd waren zich in doen en laten naar het voorbeeld te schikken van Frankrijk.

Diep overtuigde, ja driftvolle voorstanders zijnde der Staatseenheid, redeneerden ze dat deze nooit kon worden tot stand gebracht, tenzij ze in franschen vorm werd gegoten, bij uitsluiting van elke verscheidenheid in handel en wandel, bij verbanning van elke plaats en gewestelijken zin ! »

Die strijd die Coremans zou aanvatten was moeilijk, om niet te zeggen hopeloos. Op het nationaal gevoel kon niet gerekend worden. Dit nationaal gevoel was uitgedoofd, of ten minste, ingesluimerd. Wie aan de bestaande toestanden op taalgebied iets trachtte te veranderen werd voor orangist of slechte vaderlander gescholden. Zelfs de advocaten die in de zaak Schoep het gebruik der Nederlandsche taal voor het hof van beroep opeischten, werden door den Heer Prokureur Generaal beschuldigd van anti-patriotisme en anti-dynastieke gevoelens. Zij werden overigens met vervolgingen bedreigd.

* * *

Zoo was de gemoedstoestand rond de jaren 1860

Edward Coremans zou op dat oogenblik zijn intrede doen in het politiek leven van het land.

Na zijn rechtsstudien voltrokken te hebben aan de Hoogeschool te Brussel, liet hij zich inschrijven in de balie van Antwerpen.

Aan den ingang van zijn Cabinet prijkte voor de eerste maal het Nederlandsch opschrift: Edward Coremans, advocaat. Groote beroering in de rechterlijke wereld, het scheen als een daad van hoogverraad.

De Voorzitter der Rechtbank, de heer Hermans, deed onmiddellijk den jongen advocaat ontbieden, teneinde opheldering te bekomen over deze zonderlinge handelwijze.

Aan Coremans werd namelijk de vraag gesteld of hij er misschien aan dacht in het Nederlandsch te pleiten. Het antwoord was bevestigend.

Het gevolg hiervan was dat, niettegenstaande zijn prachtig talent als redenaar en debatter, Coremans nooit de gelegenheid kreeg als verdediger in eene assisenzaak op te treden.

In 1864 zond de Meetingpartij, die voor het eerst als partij zich Vlaamschgezind zou verklaren, Edward Coremans naar den Provincieraad; in 1866 werd hij lid van den gemeenteraad zijner stad; in 1868 deed hij zijn intrede in de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

In 1871 legde Coremans zijn eerste wetsontwerp neer op het bureel der Kamer betreffende het gebruik der Nederlandsche taal in strafzaken.

De toestand der Vlamingen op rechterlijke gebied

was wraakroepend. De Vlaming, gedaagd voor de Belgische Rechtbank, 't zij in strafzaken, 't zij in Burgerlijke zaken, bezat geen het minste recht zijn moedertaal te gebruiken, dan zelf wanneer hij franschokundig was.

De stelregel luidde: daar waar geen wet is dient het algemeen gebruik als wet te worden beschouwd.

De magistraten genieten de vrijheid der talen, en zelfs indien zij het Nederlandsch machtig zijn, kunnen zij niet gehouden worden een Nederlandsch pleidooi te aanhooren. Het is overigens onhoffelijk, verklaarde een hoog magistraat, voor het Hof een « idiome incompréhensible » te durven gebruiken.

De omstandigheden voor Coremans waren gunstig om een eerste poging te wagen het Nederlandsch ingang in het Gerecht te doen vinden.

Enkele jaren te voren had zich het volgend geval voorgedaan:

Een genaamde Karsman, veroordeeld wegens een persdelict tot 5 frank boete, bracht de zaak voor het Hof van Beroep te Brussel en beweerde het recht te hebben in gevolge art. 23 der Grondwet, zijn verdediging in het Nederlandsch voor te dragen.

De advocaat Generaal Mesdagh de te Kiele verdedigde de thesis dat de betichte verplicht was de taal te gebruiken van het Hof en een arrest werd in dien zin geveld. De betichte werd onderhoord bij middel van een tolk en de advocaten Mters Vuylsteke en Brack werden aangemaand de verdediging in de Fransche taal voor te dragen. De advocaten weigerden hierop in te gaan en verlieten de gerechtszaal met hun client. De straf werd verhoogd tot drie maand gevang.

Kort daarop deed zich een nieuw geval voor:

Twee Vlamingen werden ter dood veroordeeld, met name Coucke en Goethals, door het Hof van Assisen van Henegouwen.

De beschuldigten kenden geen Fransch. Dit belette niet dat noch de onderzoeksrechter, noch de getuigen, noch de verdediger een woordje Vlaamsch verstonden. Gaansch het onderzoek met de verdediging inclusief gebeurde in het Fransch. De verdediger zelf bekende dat hij zich met zijne klienten niet had kunnen onderhouden. Beide beschuldigten, op een verkeerde interpretatie der gendarmen, die enkele woorden Duitsch spraken, werden ter dood veroordeeld en gehalsrecht. Zij werden later onschuldig bevonden.

Het Vlaamsche volk vond deze toestanden toch al te bar en de Antwerpsche gedeputeerden legden een amendement neder bij de bespreking der wet op de rechterlijke innichting, welke alsdan in behandeling kwam.

Dit amendement luidde als volgt:

« In de provinciën Antwerpen, Vlaanderen en

Limburg, en in de rechterlijke arrondissementen van Brussel en Leuven zal niemand tot de rechterlijke bediening mogen benoemd worden, indien hij de Vlaamsche taal niet machtig is.» Het amendement werd verworpen met een meerderheid van veertien stemmen.

Op 13 April 1872 legde Coremans een wetsvoorstel neder bepalende dat in het Vlaamsche land de magistraten en ministerieele officieren in strafzaken verplicht zouden zijn het recht in het Nederlandsch te bedienen, in alle zaken waar het niet vastgesteld zal worden, dat de beschuldigde, de betichte of de overtreder de Fransche taal machtig is en liever heeft dat men deze bezige.

Het niet-naleven van deze bepaling zal een geval van nietigheid der rechtspleging uitmaken.

Het wetsvoorstel werd naar de afdelingen verzonden, waar het lange maanden in behandeling bleef, niettegenstaande de honderden verzoekschriften welke uit gansch het Vlaamsche land naar het Parlement werden gezonden.

Intusschen had zich een nieuw incident voorgedaan.

Een genaamde Schoep had de geboorte van zijn zoon aangegeven op het Gemeentehuis van Sint Jans Molenbeek en geëischt dat zijn verklaring in het Nederlandsch zou worden geboekt.

De gemeentebediende weigerde en Schoep verliet het Gemeentehuis zonder zijn zoon aan te geven.

De boetstraffelijke Rechtbank veroordeelde Schoep tot eene geldboete van 50 frank. De zaak kwam in hooger beroep. Mters De Laet en De Pooter pleitten in het Nederlandsch. Het Hof eischte dat de pleidooien zin voor zin door een franschen tolk zouden worden vertaald.

Het vonnis der boetstraffelijke Rechtbank werd bekrachtigd. Schoep gaf het echter niet op en voorzag zich in verbreking.

De verdedigers hadden het Hof verwittigd dat zij hunne pleidooien in het Nederlandsch zouden uitspreken.

De Heer Prokureur-Generaal Mesdagh de ter Kiele verzette zich tegen deze «aanmatiging» en ontkende het recht aan de verdedigers een andere taal te gebruiken dan de «taal van het Hof».

Mter De Laet bekommerde zich niet om dit verbod en begon zijn pleidooi in het Nederlandsch. De Voorzitter onderbrak hem echter onmiddellijk en verbood hem nog langer in het Nederlandsch voort te gaan. Mters De Laet en De Pooter verklaarden onder die omstandigheden af te zien van het woord en lieten Mter Edmond Picard in het Fransch over het incident pleiten.

Het Hof volgde Mter Picard niet in zijn uiteenzetting en enkele minuten daarop werd een arrest

geveld, waarbij het aan de verdedigers verboden werd in het Nederlandsch te pleiten. Het Hof steunde zich op het niet bestaan eener wet om te verklaren dat de raadsleden niet gehouden waren Vlaamsch te kennen en dat de advocaten, medewerkers zijnde van het gerecht, gehouden zijn de taal der raadsheeren te spreken. De Prokureur-generaal had overigens de handelwijze van de advocaten De Laet en De Pooter als hoogverraad geschandvlekt, daar zij de waardigheid van het Hof in het gedrang hadden gebracht.

Wat de grond der zaak betreft, verklaarde het Hof dat, indien de burger het recht heeft tusschen de bestaande landstalen te kiezen, hetzelfde recht ook aan den ambtenaar behoort.

De voorziening in verbreking werd verworpen.

Dit arrest vond weerklank, niet alleen bij de lage bevolking, maar ook de juristenwereld kwam in opstand tegen deze interpretatie der grondwet.

Zoo zond de Gentsche balie een schrijven aan het Parlement, waarin zij protest aantekende tegen de bewoordingen van dit arrest. In dit schrijven lezen we onder meer :

« De verklaring door het arrest van het verbringshof aan onze grondwet gegeven, krenkt en kwetst ons recht en onze vrijheid. De Fransche overheersching heeft eerst den Vlaming zijne taalrechten met zijne vrijheid ontnomen, toen zij met de taal het nationaal gevoel wilde versmachten; maar, hoe ver wij ook in onze geschiedenis terugkomen, immer vinden wij in de keuren, Blijde Inkomsten en Grondwetten, dat het vrije gebruik der landstaal voor 't gerecht aan den Vlaming werd gewaarborgd. »

Het zou ons te ver leiden, moesten we al de wederwaardigheden, besprekingen en stemmingen opsommen, welke dit wetsvoorstel voor gevolg had.

Het resultaat was echter mager. In naam van de eenheid van het vaderland werden meest alle bepalingen verworpen. Het eenige wat overbleef was, dat de betichte vrij was de taal te kiezen der rechtspleging ter zitting. Het voorafgaandelijk onderzoek kon dus gelijk vroeger in het Fransch geschieden. Het gebruik der Nederlandsche taal werd niet toegelaten voor de Hoven van Beroep te Brussel en Luik en voor het Hof van Assisen van Brabant. Feitelijk bleef er van het wetsvoorstel niet veel over. Jan De Laet verklaarde dan ook geen vrede te nemen met deze wet welke hij alleen als een overgangsmaatregel kon beschouwen.

Ook werd een nieuw wetsvoorstel neergelegd in 1883. Dit werd eerst tot wet uitgeroepen in 1889.

Ditmaal wordt de taal vastgelegd in dewelke de rechtspleging zal gevoerd worden; aan het Openbaar Ministerie en de Burgerlijke Partij wordt de

verplichting opgelegd de taal te gebruiken van den betichte, tenzij deze de fransche rechtspleging heeft aangevraagd of zijn verdediger heeft gemachtigd zich van de fransche taal te bedienen. De strijd dien toen Coremans, en men mag wel zeggen bijna gansch alleen, heeft gevoerd, is eenig in de annalen van ons parlement.

Gedurende vier volle weken moest Coremans, stap voor stap, zijn wetsvoorstel verdedigen tegen de aanvallen van links en rechts.

Het is bij deze gelegenheid dat voor de eerste maal onze taal weerklonk in het huis der afgevaardigden van het volk.

Moe getergd door Bara, die zich als de hardnekkigste vijand verklaarde van de vervlaamsching van het gerecht, sprong Coremans recht, toen hij werd uitgedaagd in het Vlaamsch te spreken, en snauwde hem toe: «Mijnheeren, zelden heeft men in eene wetgevende vergadering meer onnoozele praat gehoord, dan na hetgeen zoeven verteld is geworden door het achtbaar lid.

» Hoe is het mogelijk, een oogenblik ernstig aan te nemen dat een betichte, die niets dan de Vlaamsche taal kent, hoe is het mogelijk aan te nemen, zeg ik, dat die man zich zou wenden tot een advocaat die slechts de Fransche taal machtig is.

» Eerst en vooral zou hij reeds, om zulks te doen, zich van een taalman moeten voorzien.

» En in de veronderstelling dat die man een verdediger hebbe gekozen en dat die verdediger Mr. Bara zij, ziet gij dezès venlegenheid voor de Vlaamsche Rechtbank, waar al de getuigen niets dan Vlaamsch kennen, waar de ondervraging van den verdachte uitsluitend in de Vlaamsche taal geschiedt, en wij weten hoe belangrijk die ondervraging soms is, hoe 't lot van de gansche zaak er kan van afhangen! ... Ziet gij, om een volksuitdrukking te bezigen, Mr. Bara, daar staan met zijn mond vol tanden!»

Deze woorden waren gesproken naar het hart van het Vlaamsche volk en vonden dan ook grooten weerklink.

De eerste stemming welke plaats had op 5 December, viel echter niet ten gunste van de Vlamingen.

Het wetsvoorstel werd zoodanig geamendeerd, dat het slechter was dan de wet van 1873.

Voor de eerste maal in de geschiedenis der Vlaamsche beweging, komt er beroering in al de lagen van het Vlaamsche volk. Meetingen worden belegd, dagorden gestemd, optochten gehouden, duizenden protestbrieven gezonden naar ministers en volksvertegenwoordigers.

Eindelijk moest het Parlement zwichten voor den Vlaamschen wil.

De wet van 1888 werd gestemd op 21 December door de Kamer van Volksvertegenwoordigers met 71 stemmen voor, 25 tegen en 41 afwezigen. Op 29 December werd de wet bekrachtigd door den Senaat met 39 ja stemmen, 8 neen en 21 afwezigen.

Dit was de eerste triomf van Edward Coremans op parlementair gebied. Deze werd dan ook geëst-driftig en plechtig gevierd te Antwerpen, door al de politieke partijen zonder onderscheid.

Teneinde U een juist beeld te geven van de motieven die Coremans zijn vlaamschgezindheid ingaven, is het mijns dunkens van belang de geloofsbelijdenis van Coremans zelf te hooren.

In het «Handelsblad» van Antwerpen, verklaarde Coremans op 9 Februari 1889:

«Men heeft wel eens de oude Vlamingen aangewreven dat zij alleen aan taalliefhebberij deden, zonder echter het begrip der Vlaamsche zelfstandigheid naar voren te brengen.»

» Velen zijn er die denken dat de Vlaamsche Beweging is, eene taalliefhebberij. Het oude Grieksch, het Latijn, tellen nog in vele landen vurige aanbidders en beoefenaars, de Volapuk telt wel de zijnen; waarom zou het Vlaamsch dan ook in België zijn liefhebbers niet hebben?

» Onder dit opzicht trof zelfs de Vlaamsche Beweging, weinig bestrijders aan; onze Belgische ministers, ja, de meest Franschgezinden, wijlen M. Rogier zelf, waren er niet tegen het Vlaamsch als een eigenaardige en geliefkoosde beoefening voor een aantal liefhebbers, niet alleen te gedooogen, maar zelfs eenigszins aan te moedigen, ja, eene premie, eene medalie, aan de beste beoefenaars toe te kennen, zooals de Regeering in kampstrijden voor liefhebberijen van allen aard gewoon was te doen.

» Welke kleingeestige opvatting der Vlaamsche beweging! De mannen van 't jaar '30, Fransch of Waal van geboorte, of — voor de weinige Vlamingen die er tusschen waren — in 't Fransch onder het Fransch bewind opgevoed, kenden onze Nederlandsche taal niet.

» In hun eigen belang, om zich het politieke leven goed en gemakkelijk te maken, braken zij gewelddadig af met het stelsel «In Vlaanderen Vlaamsch», door Koning Willem gehuldigd, en riepen zij, o, menschelijke gekheid! het Fransch tot de officieele taal van Vlaanderen uit.

» Alles werd Fransch: onderwijs, gerecht, leger, bestuur, wetgeving! De Franschman, de Waal, niets kennende dan zijn fransche moedertaal, werd Minister te Brussel, Gouverneur te Antwerpen, generaal in het leger, hoogleeraar te Gent, rechter en prokureur des Konings, professor, ontvanger, postmeester, statieoverste, héél Vlaanderen door!

» Het programma was: uitroeiing van het Vlaamsch; geene plaatsen, geene ambten dan voor Walen en franschgezinden! Verfransching van Vlaanderen!

» Mocht de toekomst, eenmaal te meer, de gebeurtenissen van het einde der achttiende eeuw zien ontstaan; mocht Frankrijk er andermaal in gelukken ons Vaderland binnen te palmen, dan zou die prachtige aanwinst ditmaal niet meer tijdelijk zijn. Dank aan de lang bewerkte verfransching, zou een aansluiting van Vlaanderen bij «'t groote fransche vaderland» gemakkelijk en duurzaam worden.

» Die verfransching ware de dood van Vlaanderen, de dood van ons ras, van onze nationaliteit, van onze vrijheid, van de Vlaamsche kunst, van de Vlaamsche letteren, van de Vlaamsche wetenschap, van de Vlaamsche beschaving.

» Bij de geslepen politiek van onze tijden is het niet meer noodig het vuur en het zwaard te gebruiken om een ras uit de rijen der volkeren te doen verdwijnen.

» Herhaalde oorlogen, stroomen bloeds waren er noodig in oudere tijden, om het volk van Messenie door Sparta als het ware uit de latere geschiedenis weg te cijferen; om 't volk van Carthago door Rome tot den niet te doen vergaan.

» Eeuwen lang, van Hugues Capet te beginnen, nu duizend jaar geleden, en later door de fransche koningen Philips I, II, III, IV, VI, Karel VI, Lodewijk XI, XIV, XV, de fransche republiek, Napoleon, heeft Frankrijk ons beloed, aangerand, aangevallen; onze vaders vermoord, onze steden en dorpen geplunderd, afgebrand; onze gewesten geannexeerd; het Vlaamsche ras door 't vuur en het zwaard gepoogd uit te roeien. Was het niet eene fransche koningin die hare legerbenden gebod de borsten van al de Vlaamsche zeugen (vrouwen) af te snijden, hare varkens (kinderen) met het zwaard te doorspitten; de vlaamsche honden (mannen) dood te slaan?

» Duizend jaar zijn wij, Vlaanderen, het mikpunt der fransche buitucht, het voorwerp van Frankrijks bloedige aanvallen.

» Het geweld, de overmacht, het vuur, het zweerd zijn niet sterk genoeg geweest om Vlaanderen uit te roeien, om 't Vlaamsche volk van tusschen de levenden te doen verdwijnen.

» Het staat nog daar met al zijn rijke begaafdheden: zijne taal, zijne liefde tot de vrijheid, zijne kunst, zijne letteren, zijne wetenschap, zijne nijverheid, zijnen handel.

» Wat is er van onze arme taalbroeders, sinds eeuwen aan Frankrijk geannexeerd, geworden? Zonder eigene geschiedenis, hebben zij grootendeels hunne taal en met haar alle eigenaardigheden, alle nationale kunst en leven verloren; zij tellen niet meer in de wereldgeschiedenis der beschaving.

» Een dergelijk droevig lot heeft Vlaanderen af te weren door het bestrijden der verfransching.

» Het doel der Vlaamsche Beweging is het behoud van ons Vlaamsch ras, in al zijne krachten en verdiensten.

» Geene taalliefhebberij is onze nationale taalstrijd; hij is een onophoudend gevecht voor volksbestaan, voor volkswelvaart, voor eigen beschaving; onze taalstrijd is de samenvatting van ons nationaal streven op elk gebied der beschaving. Immers, zonder eigen taal, geen eigenaardig bestaan; zonder taal, geen volk!

» Van die waarheid worden de Vlamingen meer en meer doordrongen. Daarom worden zij elken dag sterker en talrijker, onze partijgenooten, omdat zij meer en meer en meer voelen dat onze taalstrijd voor doel heeft eigenbestaan, eigenweerde, welvaart en ware beschaving.»

* * *

Het is naar aanleiding der betooging van 10 Februari 1889 dat deze verklaring, onder vorm van brief aan August Snieters, in het « Handelsblad » werd medegedeeld.

Deze betooging was indrukwekkend en des te meer kenschetsend daar, alhoewel Coremans een uitgesproken politiek man was, hij niet alleen door zijn politieke vrienden, maar ook door zijn politieke tegenstrevers met dezelfde hartelijkheid werd gevierd!

Gansch Vlaanderen, van de zee kust tot in het verre Limburg, bracht een geestdriftige hulde aan den grooten Vlaamschen voorvechter.

Ik zeide daareven dat de wet van 1889 op het gebruik der Nederlandsche taal in strafzaken de eerste triomf was van Coremans op parlementair gebied. Dit is alleen ten deele waar:

Want reeds in dit jaar verklaarde Max Roose

dat Coremans mocht genoemd worden: de man der taalwetten!

Niet al de taalwetten, zegt Max Roose, moeten Coremans als hun vader erkennen, maar zonder zijne hulp zouden deze taalwetten niet tot stand zijn gekomen.

Zoo noem ik dan ook de wet van 1873 op het Vlaamsch in strafzaken die, hoer onvolmaakt ook het principieel inhiel van de Vlaamsche Beweging: « In Vlaanderen Vlaamsch » en de wet van 1889 heeft mogelijk gemaakt.

De wet van 1878, die een eerste stap was naar de vervlaamsching van het bestuur.

De wet van 1883, die in het middelbaar onderwijs een bescheiden plaats verleent aan het onderwijs der moedertaal.

Na de wet van 1889 vonden de leiders der Vlaamsche heropstanding het noodig een programma voor de toekomst op te stellen.

Dit programma was in groote mate het werk van Edward Coremans.

De landdag, daartoe opgeroepen, stelde de volgende eischen:

De vervlaamsching van het bestuur. In de Vlaamsche gewesten moet het Nederlandsch de officieele taal zijn van alle bestuurlijke lichamen.

De vervlaamsching van het gerecht. De Nederlandsche taal zal de officieele taal zijn van het gerecht, zoowel voor wat aangaat het onderzoek en de voorbereidende rechtspleging, als het verhoor ter zitting.

Het Fransch mag alleen verkozen worden op uitdrukkelijk aanzoek van den betichte of verweerder en slechts wanneer deze die taal verstaat. Voor het hof van verbreking, gelijke rechten voor de beide landstalen.

De vervlaamsching van het onderwijs. Het onderwijs zal vervlaamscht worden van de laagste klas der speelschool tot en met inbegrip der hoogeschool.

De vervlaamsching van het leger. Het leger, waar dit zal mogelijk blijken, zal gewestelijk worden ingedeeld. Voertaal en onderricht zullen in het Nederlandsch geschieden.

De vervlaamsching van gendarmerie en burgerwacht.

De vervlaamsching van het zee wezen.

De vervlaamsching van den diplomatieken en consulaire dienst.

* * *

Men kan zich voorstellen dat Coremans den meesten tegenstand zou ontmoeten bij de vervlaamsching van het onderwijs. Een wetsontwerp werd door hem en De Vigne ter Kamer neergelegd, waarbij in het Vlaamsch gedeelte van het land de leer gangen van de voorbereidende afdelingen, gevoegd

bij de Staatsmiddelbare scholen, in het Nederlandsch zouden worden gegeven.

Dit wetsvoorstel werd tot wet bekrachtigd in 1883.

Deze wet was echter niet van toepassing op de vrije gestichten. Coremans had gehoopt dat de geestelijke overheid zich vrijwillig zou hebben aangepast aan de wet van 1883, doch tevergeefs. De geestelijke overheid weigerde den wetgever te volgen in de geleidelijke vervlaamsching van het onderwijs.

Ten einde raad trachtte Coremans in 1887 langs parlementairen weg de vervlaamsching te beproeven van het vrij onderwijs, bij middel van een amendement.

Dit amendement werd echter verworpen. Senator Van Put diende een gewijzigd amendement in bij den Senaat, doch dit amendement werd insgelijks door de Franschgezinde katholieke en liberale mandatarissen afgewezen.

In 1894 beproefde Coremans nogmaals bij middel van een amendement het vrij middelbaar onderwijs aan de taalwet van 1883 te onderwerpen. Dit amendement werd eveneens verworpen met 67 stemmen tegen 42 en 5 onthoudingen.

Zeven jaar nadien, namelijk in Augustus 1901, legde Coremans ditmaal een volledig wetsvoorstel neder, hetwelk aan de vrije gestichten dezelfde verplichtingen oplegde, op taalgebied, als aan het officieel hooger onderwijs.

De strijd welke alsdan ontstond is eenig in de geschiedenis van het Belgisch parlement. Zes jaar lang duurde de strijd, doch Coremans moest nogmaals het onderspit delven; de geestelijke overheid stond op het standpunt dat de Nederlandsche taal niet geschikt was voor hooger onderwijs en trouwens de Fransche taal den voorrang moest hebben op het Nederlandsch.

De vrijheid van den huisvader werd bovendien als een afdoend en doorslaand argument ingeroepen.

Teneinde volledig te zijn, dient echter gezegd dat de beweging voor de vervlaamsching van het vrije middelbaar onderwijs niet meer te stuiten was en in 1910 de wet Franck-Segers door Kamer en Senaat werd gestemd.

* * *

In 1892 werd de Belgische grondwet herzien. Hier zou ook Coremans zich niet onbetuigd laten.

Art. 23 der grondwet bepaalde, dat de vrijheid der talen gewaarborgd was over gansch het gebied van het rijk.

Ik heb u reeds gezegd hoe dit artikel door de rechtspraak werd geïnterpreteerd. In feite bestond deze vrijheid alleen voor de Franschsprekenden. De Vlamingen konden zich niet op de grondwet beroe-

pen. Bovendien werd vanaf 1830 de Fransche taal als de eenige officieele taal van het rijk gedecreteerd.

Coremans stelde voor dat voortaan het Nederlandsch in België de officieele landstaal zou zijn naast het Fransch.

Deze poging lukte niet. Beproefde Vlamingen waren verschromt door het radicalisme van Coremans. De regeering verwierp dan ook het amendement met de belofte nochtans, later een wetsvoorstel neer te leggen.

Coremans vond zich genoodzaakt het amendement in te trekken.

Zoo werd niettemin de weg geopend voor de beruchte « gelijkheidswet ».

Twee wetsvoorstellen werden neengelegd, beiden strekkende tot de bestuurlijke gelijkberechtiging der twee landstalen.

Het wetsvoorstel De Vriendt werd versmolten met het wetsvoorstel Coremans.

De wet werd gestemd op 12 November 1896 met 92 stemmen tegen 3.

Het Vlaamsche volk had echter zonder den Senaat gerekend. Een geweldige campagne brok los bij de Wallonisanten en het wetsvoorstel werd verworpen dank het verraad van 13 Vlaamsche adellijke Senatoren.

Nooit in de geschiedenis der Vlaamsche Beweging werd een grootere reactie beleefd bij het Vlaamsche volk dan in die dagen. De drie groote staatspartijen legden de handen in elkaar.

Meetingen en protestvergaderingen volgden elkaar op. Het regende manifesten, dagorden, verzoogschriften. In de dorpen werden de ruiten der kasteelheeren, die hun volk verraden hadden, ingeslagen. Een groote betooging werd op touw gezet te Brussel, waar Coremans uitriep: « We zeggen onzen dienst op aan de Walen. »

Deze geweldige beroering had voor gevolg dat, wanneer de geamendeerde wet terug naar de Kamer werd verzonden, voor de tweede maal de oorspronkelijke tekst werd aangenomen met 90 stemmen tegen 19 en 4 onthoudingen.

De Senaat, niettegenstaande het hardnekkig verzet van Bara, die met revolutie bedreigd had, stemde de gelijkheidswet met 47 stemmen tegen 39 en 3 onthoudingen.

De feestklokken luiden in Vlaanderen. De zwartgele vlaggen wapperden in alle steden en dorpen en de stem van Roeland galmd over het Vlaamsche land?

Ziedaar, Mevrouwen, Mijne Heeren, in korte woorden het bewogen en welgevuld parlementair leven van Edward Coremans. Gedurende meer dan veertig jaar heeft Coremans op de bres gestaan

voor de verdediging der belangen van het Vlaamsche volk.

Nooit heeft hij versaaagd, niettegenstaande de lakschheid zijner Vlaamsche collega's in de Kamer; niettegenstaande spot en beschimping, de onwil der opvolgende regeeringen, te vooroordeelen welke heerschten in die dagen; niettegenstaande de bedreigingen die hem ten deel vielen.

Coremans heeft gansch zijn leven gevochten als een leeuw. Niet uit romantisme, noch uit taaliefhebberij was hij Flamingant geworden. Coremans heeft zelf verteld in het Parlement hoe hij als kleine knaap flamingant geworden is.

« Cela me rappelle comment je devins flamingant dès mon plus jeune âge.

Ma Mère me conduisait à l'athénée d'Anvers, pour m'y faire inscrire. On nous fit entrer dans un beau salon où nous fûmes reçus par un Monsieur très bien. C'était le préfet de l'athénée. Ma mère lui dit en flamand : « Monsieur, je vous amène mon fils et voici le montant du minerval pour trois mois. Le préfet la regarda sans rien lui dire et s'adressant alors à moi, me dit en français : « Que dit-elle ? » Cette question produisit sur moi le même effet que si j'avais reçu un coup au visage. Je ne pouvais admettre que le préfet de l'athénée d'Anvers ne comprit pas le flamand. Il n'en savait, en effet, pas un seul mot. C'était un Wallon de Liège. Dès ce jour, je fus flamingant. Je ne pouvais comprendre que l'on paie un traitement à un Monsieur qui le méritait si peu et qui le gagnait si mal. »

Alleen het rechtsbewustzijn, het nationaal gevoel, de verdrukking en vermedering van zijn volk deden hem handelen. Door den drang zijner onstuimige natuur werd hij gedreven. Coremans kende geen compromissen; persoonlijke voordaelen konden hem niet verleiden.

Roem en glorie heeft hij nooit nagestreefd en van hem moet de dichter getuigen : Hij vleide geen grooten der wereld.

Hij was in den waren zin van het woord een apostel die niemand ontzag, zelfs zijn eigen politieke vrienden niet wanneer het gold het eeuwige recht van Vlaanderen.

Door niemand en door niets liet hij zich aan banden leggen.

Zijn rechtsgevoel was stilaan uitgegroeid tot een nationaal bewustzijn.

Het was de innige overtuiging van Coremans dat in de eerste jaren der Belgische onafhankelijkheid de opvolgende regeeringen gestuurd hadden naar de vernietiging van de Vlaamsche taal in het nieuw gestichte rijk; de vrees bestond bovendien bij de leiders der Vlaamsche Beweging dat eenmaal de taaligheid voltrokken Vlaanderen door Frankrijk zou worden opgeslorpt.

Ziehier hoe hij zicht uitdrukt bij de bespreking der wet op de vervlaamsching van het onderwijs :

« Défiez-vous, Messieurs, des influences françaises en pays flamand! Vous n'ignorez pas, mais vous y songez trop peu, que la France a toujours eu l'œil sur la Belgique.

Ecoutez l'histoire, quant à cela. Il y a eu plus de cinquante invasions, grandes et petites, de la part de la France, pour prendre la Belgique et il reste encore à la France de belles parties de notre vieux territoire national. La France a fait maintes tentatives pour prendre la Belgique et la garder. En 1830 Louis Philippe a fait tout ce qu'il a pu pour l'annexer à la France et n'était l'Angleterre qui menaca la France d'une guerre générale si elle mettait la main sur la Belgique, il aurait été plus loin encore et nous aurions été Français dès 1830.

Rappelez-vous que Louis-Philippe a insisté pendant tout le cours de son règne, auprès du Roi Léopold I pour établir une union douanière dont les douaniers auraient été les employés en Belgique. Nos frontières de l'est et du nord auraient été gardées par des douaniers français, ainsi que les ports d'Anvers, de Gand, d'Ostende et autres lieux. Et aujourd'hui même, Messieurs, à l'instant, il est vrai qu'il ne s'agit pas d'un acte gouvernemental, voyez ce que publie en ce moment la presse française, et pour ne citer que le « Petit Journal », celui-ci ne sonne-t-il par le tocsin pour faire comprendre que si la loi Coremans passe en Belgique, c'est comme si une des plus belles et des plus importantes provinces était enlevée à la France. Et voilà un journal parisien qui tire peut-être à un million d'exemplaires et tant d'autres journaux font chorus.

Je crois que depuis 1870-1871 les gouvernements français, par la force des choses, ne songent plus du tout à nous annexer. Mais on procède ici à une francisation dangereuse pour notre pays et je dis qu'il faut être aveugle et sans patriotisme intelligent pour ne pas s'en apercevoir.

Bruxelles devient de plus en plus une copie de Paris. Bruxelles n'est cependant pas une ville française, mais c'est une ville francisée dans sa population riche; le fond de Bruxelles est resté brabançon. Les pauvres parlent encore la langue flamande. Et Messieurs, je sais fort bien que c'est ce que l'on dit dans certains milieux; que le flamand c'est la langue des ouvriers, des paysans, des domestiques, des pauvres! En bien, les pauvres ne peuvent pas se défendre et s'est pourquoy à la fête du mouvement flamand se trouvent les intellectuels du peuple flamand.

Ils voient mieux le tort que l'on fait à nos populations en leur refusant une cultur-intellectuelle basée sur la langue maternelle, comme cela existe dans tous les pays du monde, sans exception aucune, comme cela existe d'ailleurs en Wallonie.

Je sais bien que beaucoup de Flamands, plus ou moins francisés, se pavanent dans leur connaissance si superficielle, si légère soit-elle du français.

Ils s'imaginent que cet emploi du français en pays flamand leur constitue une espèce d'aristocratie. Ces gens se disent, se qualifient « comme il faut » du moment qu'ils parlent hélas, si mal le français.

La francisation enlève au pays son caractère national, comme elle a enlevé à Bruxelles son caractère brabançon.

Het is in diezelfde orde van gedachte dat Coremans het verwijt toerichtte aan zijne tegenstrevers die alle Vlaamsch rechtsherstel bekampten. « Vous êtes le parti de la France ». In eene andere rede gehouden in 1907 komt Coremans terug op hetzelfde thema:

« Qui a amené cette francisation subite et foudroyante de la partie flamande du pays. C'est la révolution de 1830. La jeunesse riche, élevée sous l'empire ne connaissait que le français. Mr. de Bavay dit, dans son Histoire de la révolution de 1830, que cette révolution a été faite avec l'argent et les agents des clubs de Paris.

Mr. de Bavay était un ancien ministre du Roi Léopold.

C'était un ancien procureur général; il avait compulsé et examiné les archives du département de la justice. Et ce qui prouve, qu'il a raison, c'est l'arrivée au pouvoir, des grands hommes venus de France et ayant contribué au succès de la révolution. Dont les uns étaient Français et ne connaissaient par le flamand; les autres francisés sous la domination française. Ne me faites pas parler des maires français quittant la France pour venir faire le coup de feu en Belgique et amener l'annexion de notre pays à la France.

Quel était à cette époque l'objectif du gouvernement français? L'annexion. Est-ce que la majorité du congrès n'a pas voté pour l'annexion en choisissant pour Roi des Belges le Duc de Nemours, fils du Roi des Français!

« Je constate des faits qui montrent comment, d'une façon foudroyante, s'est opérée la francisation de notre patrie flamande.

Il y eut, dès le mois d'octobre 1830, un arrêté du gouvernement provisoire stipulant que la langue officielle de toute la Belgique est la langue française. Immédiatement après, la promulgation des lois s'est faite en français. Le seul texte officiel était exclusivement français; on prétendait à cette époque que les langues flamande et allemande parlées en Belgique n'étaient que des idiomes variant de localité à localité, ne pouvant servir à l'administration ni au gouvernement du pays. Le français seul était donc la langue officielle; il fallait extirper l'élément germanique. Aussitôt l'enseignement donné jusqu'alors en pays flamand dans la langue flamande, fut donné, en un tour de main, en français.

J'ai eu encore à l'athénée d'Anvers un professeur qui avait enseigné avant 1830 les mathématiques dans l'enseignement officiel. Il nous a raconté que, sur un simple ordre des chefs d'institution, le français avait été substitué au flamand comme langue véhiculaire dans tout l'enseignement moyen. On comprenait, de puis lors, un peu moins, disait-il mais il avait fallu obéir.

Je vois dans l'avenir, continuait notre brave professeur, que la langue flamande disparaîtra bientôt en Belgique, à moins qu'il n'y ait des défenseurs assez forts, assez intelligents, assez tenaces pour la défendre.

Il y en aura toujours qui lutteront pour résister par tous les moyens à la perte de la langue nationale du peuple flamand.

Voilà comment, en 1830, et du jour au lendemain, tout fut francisé en pays flamand, par nos nouveaux maîtres.»

Indien Coremans door zijn vrank optreden de vriendschap zijner tegenstrevers niet winnen kon, hadden vriend en vijand niettemin eerbied en ontzag voor zijn persoon. Hij was de rechtzinnigheid, de openhartigheid zelve. Kwetsen deed hij nooit, doch dit belette hem niet de waarheid te zeggen, de volle waarheid gelijk hij deze zag in het diepste zijner overtuiging. Geen geheimen der welsprekendheid waren hem onbekend. Hij wist te ontroeren en op te zweepen, aan te vallen en te zalven; de ernst van zijn betoog te omlijnen; zijn tegenstrever mat te zetten door een kwinkslag. Het eenige wapen welke hij niet wilde hanteeren was een captatio benevolentiae.

Coremans is geen minister geweest, niettegenstaande zijn bekwaamheid, zijn werkzaamheid en zijn talent, omdat hij geen minister kon of wilde worden. Hij was de eeuwige man der oppositie. In een der laatste gesprekken welke ik met hem had, verklaarde Coremans: « Een Vlaamsch leider moet

in de oppositie blijven. Daar alleen is zijn plaats, zoolang Vlaanderen niet als gelijkberechtigde aan de gemeenzame tafel aanzitten mag. »

Gelijk Coremans geleefd heeft is hij ook gestorven.

Gaarna had hij het Vlaamsche volk verdedigd tot zijn laatsten adem. Deze gunst werd hem niet verleend. Hij is gestorven eenzaam en verlaten.

* * *

Thans schijnt het oogenblik gekomen om goed te maken wat eens verkorven werd.

Coremans is voor Vlaanderen geweest wat O'Connell en Parnell geweest zijn voor Ierland.

Het standbeeld van deze twee Iersche kampers prijkt in de hoofdsteden van Ierland. Coremans wacht nog immer naar dezen blijk van erkentelijkheid en waardeering van het Vlaamsche volk.

Conscience heeft het Vlaamsche volk leeren lezen.

Benoit heeft ons het Vlaamsch lied veropenbaard.

Jan Van Rijswijk heeft ons aan onze voorvaderlijke voornaamheid herinnerd.

Coremans heeft het Vlaamsch rechtsbewustzijn in ons wakker geschud.

Al komt de vorm, waarin wij thans kennis nemen kunnen der geschriften van Coremans en zijn tijdgenooten ons wel verouderd en ietwat bombastisch voor, toch kunnen wij niet nalaten uit deze periode der Vlaamsche Beweging den inhoud, de grondgedachten naar voren te halen, die ontdaan mischien van hun romantischen vorm, de blijvende richtlijnen zijn moeten eener hernieuwde en verjongde Vlaamsche beweging.

Wanneer Coremans getracht heeft den Vlaamschen politieken strijd te onttrekken aan de intrigues en palabers der verschillende politieke partijen die te dien tijde de macht deelden om deze op een hooger plan te brengen, een nationaal plan en verder nog een Europeesch plan, wanneer hij de plaats van Vlaanderen bepaalde tusschen de Germaansche cultuurvolkeren, dat den strijd had aan te binden voor het behoud zijner taal niet alleen, maar tevens voor het behoud van al zijn wezenseigenschappen en daarom noodgedwongen te kampen had op leven en dood tegen het Latijnsche en Zuidersche overwicht, dan heeft hij, Coremans, voor de toekomstige geslachten den weg getrokken, die ons brengen moet in de veilige haven van een gezond-ademende, samenvoelende en samendenkende gemeenschap.

Ziedaar een les, die uit dit leven van strijd en overgave voor ons niet mag verloren gaan. Een les die rechtstreeks aansluit met wat ik de eer had bij het begin mijner rede te zeggen over het saamenhoorigheidsgevoel en de volksgebondenheid die het parool vormen van dezen nieuwen tijd.

Samenhoorigheid en volksgebondenheid boven de enge grenzen der tijdelijke politieke partijen, der veranderlijke staats- en landsgrenzen, boven de belangen en invloeden van personen, geldmachten en gezagdragers, voor een vrij en gaaf volksgevoel.

Vlaanderen voor altijd!

Laat mij toe, Mevrouwen en Heeren, deze rede te sluiten met de ode aan Edward Coremans, gedicht door Hilda Ram, ter gelegenheid van de betooging te zijner eer in 1889 :

Nu hoog omhoog de Vlaamsche vlag,
en 't Vlaamsche volk vooruit,
Wijl jubelzang en klokkenspel
weerklinken blijde en luid!
Gevierd, gefeest de kloeke held,
die op den eersten rang,

Banier in hand, ons voorwaarts leidt
en deinst voor haat noch dwang!
Vooroordeel moge klomp en rots
ophoopen langs de baan,
Hij werpt ter neer, wat weerstand biedt,
en voert zijn strijders aan;
Zijn strijders, die, het oog op hem,
hun rechtsveroveraar,
Hem volgen als een enkel man,
in onverbreekbre schaar.
Want ja, gewonnen zal en moet
de Vlaamsche worstelstrijd;
Eens zegeviert de Vlaamsche vlag,
verheerlijkt wijd en zijd!
Hij moge 't zien, die meengen slag,
reeds won op vrijheidsveld,
Hij moge 't zien, zijn werk bekroond
de kloeke Vlaamsche held!

RECHTSPRAAK

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

1e Kamer. 26 Januari 1935.

Voorzitter : M. De Vos.

Raadsheeren : MM. De Landtsheer en Ernst de la Graete.

Advocaat-Generaal : M. De Vooght.

Pleiter : Mter Winkelmolen.

SOCIALE WETGEVING. — ACHTURENDAG. — MAXIMUM UREN WERKELIJKEN ARBEID EN VERBLIJF OP DE WERKPLAATS. — ONDERSCHEID.

De wet van 14 Juni 1921 dient derwijze verklaard dat de tijd waarin het personeel niet werkt, doch verblijft op de werkplaats om te eten of te rusten niet in aanmerking mag genomen worden.

Op. Min. t/ L.

Beticht van te Oelegem, of elders in 't kanton Santhoven, tusschen den 25 April en 4 Mei 1934; inbreuk op de wet van den acht uredag (34 werklieden);

Gezien de beroepen ingediend op 27 November 1934 door betichte, op 1 December 1934 door het Openbaar Ministerie, tegen het vonnis uitgesproken (door 1 Rechter), den 24 November 1934, door de Rechtbank van eersten aanleg van het arrondissement Antwerpen, dewelke, rechtdoende in boetstrafelijke zaken, de feiten bewezen verklaart.

Betichte verwijst in vier en dertig maal eene boete van tien frank verhoogd met 60 deciemen, en in de kosten van het proces, beloopende in geheel 12 frank 75 centiemen;

Beveelt dat iedere geldboete, bij gebrek aan betaling binnen den wettelijken tijd, zal mogen vervangen worden door eene gevangzitting van één dag;

Gehoord het verslag gedaan door den heer Voorzitter;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijnen eisch; Gehoord de betichte in zijne middelen van verdediging, ontwikkeld door Meester Winkelmolen, advocaat;

Aangezien geenszins bewezen is dat het maximum van arbeidsuren aan betichte bij Ministerieel besluit toegelaten, zou overtroffen geweest zijn, daar uit het onderzoek blijkt dat het personeel nimmer 10 uren heeft gewerkt en zelfs, soms, niet meer dan 8 uren; Aangezien de werkelijk productieve arbeidsuren aldus niet overschreden zijn geweest;

Aangezien de bewering dat de werkelijke arbeidsuren niet zouden overeenstemmen met de aanwezigheidsuren zonder belang is;

Aangezien, inderdaad, de wet van 14 Juni 1921 hoeft uitgelegd te worden in dezen zin dat de tijdstonden waarin het personeel niet werkt, 't is te zeggen in de onderneming van betichte is geschied, rustig blijft of zich bezighoudt met eten, kaartspelen of andere vermaken, gedurende het verleggen der schepen en verderen aanvullenden arbeid, waaraan zij geen deel nemen, niet hoeft in aanmerking te komen (Henri Velge, Eléments de droits industriel belg, nr 390);

Op die gronden :

Het Hof,

Bij wedspraak, vernietigt het bestreden vonnis. Spreekt betichte vrij zonder kosten.

VLAAMSCHE JURISTEN

Abonneert U op het «Rechtskundig Weekblad»

CORRECTIONNEELE RECHTBANK VAN KORTRIJK

30 Januari 1935.

Voorzitter : M. Lagae.

Rechters : M.M. Kemmeter en Guillemeyn.

O. M. : M. Limpens.

Pleiters : Mters Christiaan en Verbeke

VERKEER HOOFDBAAN. — VOORSTEEKEN AAN KRUISPUNTEN VERBODEN.

Het is verboden andere voertuigen voorbij te steken aan gevaarlijke plaatsen zooals aansluitingen en kruisingen; deze bepaling is algemeen en dus ook toepasselijk aan geleiders van voertuigen die den hoofdweg berijden.

Een automobilist die den hoofdweg berijdt en bij een kruispunt een voor hem rijdend voertuig voorbijsteekt en bij dit maneuver een fietser, uit een zijstraat komende om den hoofdweg over te steken, aanrijdt, begaat een fout en is mede aansprakelijk voor de gevolgen van het ongeval.

Openbaar Ministerie t/ Caryn.

Aangezien Delpierre, per rijwiel van den kant der Boterpotstraat komend, de kalsijde Kortrijk-Gent, naar links overstak;

Aangezien een gespan uit de richting Kortrijk, op stap, de groote baan volgde en nog eenige meters van de Boterpotstraat was, toen Delpierre opdaagde;

Aangezien op dit oogenblik, betichte, geleider van een autocamion insgelijks van uit de richting Kortrijk het gespan voorenstak, toen juist Delpierre de groote baan overreed;

Aangezien betichte die den wielrijder niet kon bemerken daar de bespannen wagen overdekt was met een wagenkleed, naar links gezwenkt heeft om Delpierre te ontwijken; deze laatste nochtans tegen den kant van den autocamion van Caryn gebotst is, met zijn rijwiel op de riggels van de tramlijn gevallen, en doodelijk gewond;

Aangezien de wielrijder Delpierre die het gespan op eenige meters afstand van de Boterpotstraat zag aankomen, deze straat zonder gevaar mocht verlaten om de groote baan te volgen; doch hij heeft deze baan overgestoken, hetgeen onnoodig was om de richting Gent te nemen;

Aangezien het ongeluk plaats heeft gehad in de bebouwde kom van Harelbeke; de groote baan is voorzien van eene tramlijn en heeft dus den voorrang op de Boterpotstraat;

Aangezien betichte, het gespan van Debaere heeft voorgestoken toen deze laatste op eenige meters van de Boterpotstraat gekomen was;

Aangezien het verboden is andere voertuigen voorbij te steken op gevaarlijke plaatsen, zooals aansluitingen of kruisingen; deze bepaling is algemeen en dus toepasselijk ook op de geleiders van voertuigen die den hoofdweg berijden;

Aangezien de Boterpotstraat op de groote baan Kortrijk-Gent aansluit; Caryn was verplicht te wachten tot dat het gespan van Debaere over de Boterpotstraat was, om het voorbij te steken, daar het gespan reeds te dicht de Boterpotstraat genaderd was, om aan Caryn toe te laten den rechterkant der baan te hernemen en zijnen weg voort te zetten, zonder

gevaar voor de andere verbruikers der baan, namelijk voor dezen die uit de zijstraat konden komen;

Aangezien in deze omstandigheden, het slachtoffer en de betichte elk eene onvoorzichtigheid hebben begaan die aanleiding gegeven hebben tot de botsing;

Aangezien de betichtingen ten laste van Caryn Ferdinand bewezen zijn;

Aangezien een feit deze misdrijven daarstelt, en aannemende verzachtende omstandigheden spruiten de uit de afwezigheid van straffen voor feiten van zelfden aard, en eene zekere onvoorzichtigheid van het slachtoffer;

Om deze redenen,

Verwijst Caryn Ferdinand A.-B. in eene geldboete van honderd frank, welke verhoogd met 60 deciemen gebracht wordt op zevenhonderd frank;

Zegt dat bij gebrek aan betaling in den tijd door de wet bepaald de boete zal mogen vervangen worden door eene gevangzitting van eene maand;

Verwijst verder den veroordeelde tot de proceskosten begroot in al op zeventig frank twintig centiemen;

Wijzende op de beslitselen der burgerlijke partij;

Aangezien er door het feit gepleegd door den veroordeelde aan de burgerlijke partij eene schade is veroorzaakt geweest die vengoeding vengt;

Aangezien uit de hierboven aangehaalde beweegredenen spruit dat het slachtoffer en de veroordeelde elk voor de helft verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van het ongeval;

Aangezien Delpierre den 28 Maart 1933 gestorven is, tengevolge van de wonden die hij op 24 Maart 1933 bekomen had;

Aangezien Delpierre Jan, in 1932 werkzaam is geweest in de fabriek van Richardson te Roubaix; zijn gemiddeld loon mag op negen duizend frank gerekend worden, waarvan af te trekken, voor eigen onderhoud, veertig per honderd, zij drie duizend zeshonderd frank, blijft vijf duizend vierhonderd frank;

Aangezien het slachtoffer vier en vijftig jaar oud was; volgens de tafels van Pereire nog veertien jaar te leven had; er komt dus toe wegens stoffelijke schade $5.400 \times 9.89864 = 53.452$ frank, min tien per honderd wegens onmiddellijke uitbetaling = 5.345 frank, blijft acht en veertig duizend honderd en zeven frank;

Aangezien de schade aan rijwiel: tweehonderd vijftig frank, geneeskosten: tweehonderd dertig fr., kliniek: tweehonderd en zes frank 20 centiemen bezwezen zijn, 't zij samen zeshonderd zes en tachtig frank 20 centiemen;

Aangezien de begrafeniskosten eene last zijn der erfenis, en niet dienen toegekend te worden;

Aangezien Delpierre Jan nog ongeveer vijf dagen geleefd heeft, de zedelijke schade door het slachtoffer geleden, mag op tien duizend frank geschat worden, gezien het maar vier en vijftig jaar oud was, gehuwd en vader van acht kinderen, waarvan vijf minderjarig, en in die omstandigheden grootelijks bekommerd moest zijn over het lot zijner vrouw en kinderen;

Aangezien Alida Coussement, weduwe Jan Delpierre recht heeft op eene vengoeding voor zedelijke schade door haar geleden; deze vengoeding dient op vijftien duizend frank vastgesteld te worden; insgelijks de kinderen die tehuis met hunne ouders inwoonden, zij vijf duizend frank per kind;

Aangezien Uzemar Delpierre een afzonderlijk

huisgezin uitmaakt, zoo zal eene som van duizend frank toereikend zijn;

Om deze redenen,

Verwijst Carijn Ferdinand in de betaling aan de burgerlijke partij, ten titel van schadevergoeding, om verdeeld te worden, volgens de voorschriften van het burgerlijk wetboek :

Stoffelijke schade 48.107 + 686.20 =	48.793.20
Zedelijke schade van het slachtoffer	10.000.—
Aan Coussement Alida, persoonlijke zedelijke schade	15.000.—
Zedelijke schade voor Aloïs Delpierre	5.000.—
Zedelijke schade voor Leonie Delpierre	5.000.—
Zedelijke schade voor Roger Delpierre	5.000.—
Zedelijke schade voor Leontine Delpierre	5.000.—
Zedelijke schade voor Noël Delpierre	5.000.—
Aan Achille Delpierre voor zedelijke schade	5.000.—
Aan Petrus Delpierre voor zedelijke schade	5.000.—
Aan Uzemar Delpierre voor zedelijke schade	1.000.—

Zij samen honderd negen duizend zeventienhonderd drie en negentig frang 20 : 2, of vier en vijftig duizend achthonderd zes en negentig frank 60 centiemen, met de rechterlijke intresten en de kosten;

Zegt dat de hierbovenstaande veroordeeling zal herkrijgbaar zijn bij middel van lijfswang.

BURGERLIJKE RECHTBANK VAN ANTWERPEN.

2e Kamer. 31 Januari 1934.

Voorzitter : M. Angenot.

Rechters : MM. Castelein en M. Laureyssens.

Pleiters : Mters Van Gestel en A. Van den Bossche.

ERFDIENSTBAARHEID VAN WEGENIS.—VOORWERP VAN BEZITVORDERING. — BEVEILIGINGSMAAATREGEL.

De manier waarop een erfdiensbaaheid van uitweg wordt uitgeoefend kan het voorwerp zijn van een bezitvordering wanneer ze overeenkomt en gelijkstaat met de voorwaarden voorzien onder lid I van art. 4 der wet van 25 Maart 1876 van het wetboek van Burg. Wetpleging.

Het feit van het aanbrengen van een poortje op het uiteinde der plaats waarop de erfdiensbaaheid wordt uitgeoefend brengt geen verandering in de manier van uitoefening ervan.

Het woord manier of wijze van uitoefening moet aangenomen worden derwijze dat op de plaats der erfdiensbaaheid een storing of hinderpaal zou dienen aangebracht welke een nadeel zou veroorzaken aan den heerschenden eigendom.

Het aanbrengen van een poortje is veeleer een beveiligingsmaatregel, ten bate van den heerschenden eigendom.

Motte t/ Ghys.

Gezien het vonnis uitgesproken tusschen partijen door den Heer Vrederechter van het Kanton Santhoven in dato 10 Juni 1933, voorgebracht in geboekte gelijkvormige uitgifte alsook de geboekte beroepsakte tegen dit vonnis op 5 Oogst 1933 ;

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten; Aangezien het beroep regelmatig is in den vorm; Aangezien..... (zonder belang);

Ten gronde :

Aangezien indien te rechte de eerste rechter aangenomen heeft dat het recht van uitweg niet kan verworven worden bij middel van dertigjarige verjaring, het integendeel ten onrechte is dat hij betwist heeft dat het feit van een poortje te hangen op het uiteinde van de plaats, waarop de erfdiensbaaheid zich uitoefende, wel eene verandering bracht in de «manier» waarop de erfdiensbaaheid diende uitgeoefend te worden, en daar de «manier» van uitoefenen eener erfdiensbaaheid wel kon verworven worden bij verjaring het gepleegde feit wel ten grondslag kon dienen voor een bezittend geding;

Aangezien inderdaad, de «manier», waarop zulke erfdiensbaaheid uitgeoefend is wel het voorwerp kan zijn van een bezittend geding, wanneer het overeenkomt en gelijkstaat met de voorwaarden beschreven onder lid I van artikel 4 der wet van 25 Maart 1876 van 't wetboek van Burgerlijke rechtspleging, hetgeen ter zake het geval niet is;

Aangezien trouwens de «manier» of «wijze» met dien verstande moet begrepen en aangenomen worden, dat het berust op de «plaats of assiette» der erfdiensbaaheid, waarop «storing of hinderpaal» zou gebracht worden en dat deze storing of hinderpaal benadeelend zijnde voor den heerschenden eigendom dan maar eerst zou kunnen ingeroepen worden om tot grondslag te dienen tot een bezittend geding; mits aanwezigheid van alle andere door dit artikel 4 vereischte bepalingen;

Aangezien verre van een onrechtmatig door beroeper gepleegd feit te zijn, het hier gaat om eene zuiveren veiligheidsmaatregel genomen door beroeper ten bate zoowel van zijnen eigendom als van alle andere heerschende eigendommen; dat in stede van madeelig te zijn, het onbetwistbare voordeelen teweeg brengt voor al deze eigendommen die daardoor beveiligd worden tegen vreemde personen, leegloopers, ongewenschten voorbijgangers, zelfs nieuwsgierigen;

Aangezien het aanleggen van een poortje daarenboven den doorgang zelfs met kruiwagen in geene mate hindert, mits het poortje tijdens den dag slechts bij middel van een «klepje» gesloten dient te worden en dat overigens aan ieder eigenaar der heerschende panden een sleutel aangeboden of ter hand gesteld werd om des nachts het poortje op slot te zetten en in den vroegen morgen dit te ontsluiten;

Om deze redenen,

De rechtbank, alle andere, verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende, aanvaardt het beroep, verklaart het gegrond, vernietigt het bestreden vonnis, wijst beroepene Ghys af van zijnen eisch.

Veroordeelt hem tot de kosten van beide gedingen.

Vlaamsche Juristen

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD !!!

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST NIKLAAS

27 November 1934.

Voorzitter : M. De Cleene.
 Rechters : MM. Verschuren en Verbeke.
 Referendaris : M. L. Thuysbaert.
 Pl. : MM. De Pesseroey en Orban.

KOOP EN VERKOOP. — VERKOOP OP PROEF.
 — BEDING NIET VERMOED.

Het beding van een verkoop op proef wordt niet vermoed. Partijen moeten uitdrukkelijk verklaren dat dergelijke uitzonderlijke voorwaarde wordt overeengekomen.

De proefneming wordt toegestaan om aan den koper den tijd te gunnen na te gaan, of het verkochte goed geschikt is voor het gebruik waartoe het bestemd is. Hieruit volgt, dat, wanneer een koper over meer dan voldoende tijd beschikte om de noodige proefneming te doen, en hij niet de minste aanmerking deed geworden aan den verkoper, dit langdurig stilzwijgen moet beschouwd worden als een goedkeuring van het gekochte en de vervulling van de opschortende voorwaarde waaraan de verkoop was onderworpen.

Van de Vyver t/ Gyselynck

Gezien de geregistreerde dagvaarding van 15 September 1934;

Aangezien de vraag strekt tot betaling van fr. 1778,15, bedrag van den wissel overgeschreven aan het hoofd der inleidende dagvaarding, met de gerechtelijke intresten en de kosten; bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande verzet of beroep en zonder borgstelling;

Aangezien de aanleggers venklaren hun vraag te verminderen met fr. 778,15;

Aangezien verweerder tegen den eisch aanvoert, dat de dynamo, waarvan, onder meer, betaling gevorderd wordt, door aanlegger werd verkocht op voorwaarde dat zij, na plaatsing, op proef zou mogen draaien en dat zij slechts zou betaald worden indien zij volkomen voldoening gaf;

dat de geleverde dynamo niet voldoet;

dat hij bereid is om onmiddellijk de dynamo te betalen, onder aftrok eener som van 93 frank voor nazicht, en op voorwaarde dat de weerstand, op kosten van de aanleggers, zou in orde gebracht worden;

Aangezien de aanleggers ontkennen dat de dynamo op de proef verkocht werd;

Aangezien het beproevingsbeding niet wordt vermoed, maar partijen, integendeel, uitdrukkelijk dienen te verklaren wanneer dergelijke uitzonderlijke voorwaarde wordt bedongen; (Pand, B. V^o Vente à l'essai, bl. 645, Nr 2);

Aangezien verweerder niet bewijst dat hij de kwestieuze machine — een occasie-dynamo —, op de proef heeft gekocht;

dat de factuur, dewelke, nochtans, door verweerder zonder protest of voorbehoud aanvaard werd, desaan gaande, niets vermeldt, zoodat moet besloten worden dat tusschen partijen geen gewonen verkoop werd afgesloten;

dat aangenomen zelfs, bij loutere veronderstelling, dat de dynamo werkelijk op de proef gekocht werd,

dan nog zouden te bezwaren en verweerder niet meer ontvankelijk zijn;

Aangezien, immers, de proefneming wordt toegestaan om aan den koper den tijd te gunnen na te gaan of het verkochte geschikt is voor het gebruik waartoe het bestemd is (Hand. Gent, 20 Aug. 1921, J. Trib. 1922, col. 211);

dat hieruit volgt dat, wanneer een koper over meer dan voldoende tijd beschikte om de noodige proefnemingen te doen en hij niet de minste aanmerking deed geworden aan den verkoper, dit langdurig stilzwijgen moet beschouwd worden als een goedkeuring van het gekochte (Antw. 27 Juni 1892, P. A. 1894, I, 251) en de vervulling van de opschortende voorwaarde waaraan de verkoop was onderworpen;

Aangezien de eerste en dan nog zeer onbepaalde aanmerkingen van verweerder dagteekenen van 30 Augustus 1934, zij meer dan zeven maanden na de levering, zeven weken na het aanvaarden der factuur en vijftien dagen na het aanbieden van het kwijtschrift;

Aangezien deze reclamatie, in elk geval, laattijdig is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende, veroordeelt verweerder om aan de aanleggers de som van duizend frank te betalen met de gerechtelijke intresten en de proceskosten;

Verklaart het onderhavige vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk verhaal en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

10e Kamer. — 5 April 1934.

Voorzitter : M. Musing.
 Referendaris : M. Van Houtte.
 Pleiter : M. Masquelier.

I. CHECK. — BETALINGSBEVEL. — ONHERROEPELIJK.

II. CHECK. — VERVAL. — NIET AMBTSHALVE OP TE WEDPEN DOOR DE RECHTBANK.

Een behoorlijk uitgegeven check moet betaald worden. Het betalingsbevel op den check gegeven is niet herroepbaar om reden dat een geschil tusschen partijen ontstaan is nopens de opeischbaarheid der schuldvordering omtrent een goederenlevering.

De rechtbank mag niet ambtshalve onderzoeken of geen verval opgelopen is hetzij wegens laattijdig aanbod voor betaling, hetzij wegens laattijdig protest, hetzij wegens laattijdige instelling van de rechtshandeling.

Meeuws t/ La Nationale.

Gezien de geboekte dagvaarding op 19 Maart 1934 betekend;

Aangezien eischer de betaling vordert van eenen check ten bedrage van 2.000 fr., door verweerder op 5 Oogst 1931 op de Bank Crédit Lyonnais te Antwerpen, uitgeschreven;

Aangezien verweerder niet tegenwerpt dat het verhaal door eischer in zijne hoedanigheid van houder tegenover haar in hare hoedanigheid van trekker